

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

27 Rerum inuentarum restitutio, vbi nam fieri debeat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

na incerta vi compositionis factæ cum Camera Apostolica, aut vi alicuius Bullæ Pontificiæ super huiusmodi bonis incertis retinendis? Respondetur iuste retinere, quia Papa habet auctoritatem expendendi hæc bona in alios vsus, & causas Reipublicæ viles, & necessarias. Supposito autē hoc iure, & auctoritate, iuste Papa concedit, vt qui sunt obligati ad prædicta bona incerta pauperibus restituenda; sibi aliquam partem retineant, & reliquam dent Camera Apostolicæ, vel ijs, quibus Papa applicauerit: hoc enim facit Papa, vt reliquam partem citius, facilius, & commodius restituat aliqua eorum bonorum parte ipsis condonata.

Deinde in hoc Papa nulli præiudicium facit, quia nullus pauper in particulari ius habet acquisitum ad hæc bona. Item licet sint applicata pauperibus in communi, id, vt supra diximus, factum est ex dispositione Reipublicæ, vel Principis; & cum pia causa sit, potest eam Papa mutare vt sibi placuerit iustis de causis.

Animaduertendum est, Papam eius quod dixi, generis compositionis non concedere, quando certus est Dominus rei, siue sit priuata persona, siue tota aliqua certa communitas: nam tunc tali personæ, vel communitati fieri debet restitutio. Item Papa non concedit istiusmodi compositiones nisi aliqua certa summa soluat, quæ taxari solet arbitrio Papæ.

Quæres, an in hac materia per pauperes intelligantur quæcunque alia opera pia? Respondetur ex Nauarro in *Apologia de Redibus Ecclesiæ, quest. i. Admonit. 77. nu. 4. Admonit. 28. num. 1.* intelligi quæcunque opera pia. Item non solum intelliguntur pauperes mendicantes, sed etiam alij qui indigent rebus ad congruam, & decentem vitam suæ sustentationem necessarijs, vt ait Nauarrus.

Quarto quaeritur, quid sit dicendum in casu isto quotidiano, v. g. vendidit quis triticum Communitati ultra iustum pretium taxatum lege, consuetudine, vel communi estimatione, & Communitas deinde ex tritico panem conficit, & vendit tanto pretio, vt possit indemnari se seruare, & totam eam summam, quam soluit pro tritico extrahere, an ista restitutio sit bonorum incertorum, an verò certorum: quod est quaerere, an restitutio fieri debeat toti Communitati, quæ est certa quadam persona; an verò fieri debeat ipsis ciuibus; nam si istis fieri debet, restitutio erit incerta, & retineri aliquid, & compositio fieri poterit cum Papa. Respondetur, fieri debere ipsis ciuibus, quia isti sunt defraudati, quibus cariori pretio panis est venditus, eo quod triticum est Communitati venditum ultra iustum pretium; & quia communitate triticum emit nomine Ciuium, & in bonum ipsorum.

Vbi nam sit faciendæ rerum inuentarum restitutio.

CAPVT XXVII.

DE Rebus inuentis, earumque restitutione S. Thomas 2. 2. q. 66. art. 5. ad 2. & Caic. *ibid.* Sotus *lib. 5. de Iustitia, & iure q. 3. art. 3. ad 3.* Couar. in *Reg. Pecuniarum par. 3. §. 1. & 2. per totum.* Gabriel in 4. *Dist. 15. art. 3. dub. 7.* Palud. *cod. lib. 5. Dist. 9. 2. art. 2. in fine.* Nauar. *cap. 17. num. 120. & seqq.* Siluester, & Angelus, Rosella, Taberna, Armilla *verb. inuentum.*

Notandum est primo de rebus inuentis multa dubitari solere. Primo Cuiusnam sint animalia inuenta, quorum Dominus, qui ea perdidit, ignoratur. Secundo cui usnam sint bona, quæ fuerunt alicuius, sunt tamen derelicta. Tertio cuiusnam sint mineralia, quæ inueniuntur, item putei, vel stagna salis, lapideæ, fodinæ: item thesauri, insula inuenta; item gemmæ, lapilli in litore maris procreati. Item feræ, & volucres, & pisces in laqueis, vel rebus inuentis, laqueorum vel rerum Domino non comparere. Tum amissa ex incendio, ruina, naufragio, & inuenta ab aliquo. Præterea, & data in mare gratia nauis leuandæ, seruandæque: Tigna

Instit. Moral. Pars 3.

itidem ex aquarum alluione relicta, & inuenta: Sed de his omnibus sigillatim diximus in *tractatu de Rerum Domino acquirendo, & amittendo.*

Secundo est annotandum præsentis loci esse de ijs bonis tractate, quæ inueniuntur, & certò constat ea fuisse amissa à certo Domino, & non ab antiquo tempore.

His positis, sunt duæ opiniones; Prima asserit esse restituenda pauperibus. Secunda opinio est Soti *loco citato* asserentis, prædicta bona inuenta posse tuta conscientia inuentorem sibi retinere, etiam si pauper sit, si post factam moralem diligentiam, eorum Dominus non comparet. Nam inter omnes conuenit, prius esse moralem diligentiam adhibendam in Domino rei perditæ, & inuenta quaerendò.

Probat autē Sotus suam opinionem, quia id generis bona æquiparentur ijs bonis, quæ suo Domino carent: Vnde sicut bona communia per occupationem facta sunt eius, qui primò occupauit ea, sic etiam eiusmodi bona amissa, & inuenta sunt propria eius, qui inuenit ea; quia eo ipso quod fuerunt amissa, & facta idonea & sufficienti diligentia eorum Dominus non apparet, redeunt in pristinam conditionem, quam habebant res, quando erant communes.

Deinde ius naturale non dicit, vt hæc bona amissa, & inuenta dentur pauperibus; quoniam talis obligatio solum pendet ex iure positio humano, canonico, vel ciuili. In presentia autem disputatur, an sint restituenda ex vi iuris naturalis. Item quia hæc restitutio bonorum cum sit pauperibus, fit in bonum Domini rei, vt profitur eius anima.

Sed contingit aliquando, vt Dominus rei sit Paganus in infidelitate mortuus, cui nihil potest prodesse restitutio facta pauperibus. Demum, inter ipsos paganos, & Gentiles aliquando accidit, vt res amissa inueniantur, in quas vim non habet ius Humanum, Canonicum, vel Ciuile.

At prima opinio est communis Theologorum, & Iurifconsultorum asserentium, bona prædicta esse necessariò restituenda pauperibus. Hæc opinio mihi videtur in præsequenda, tanquam communis apud antiquos maxime: Eius enim generis bona non carent Domino, licet ignoretur, ergo furtim committitur, qui sibi ea bona propria auctoritate usurpat, & retinet. Item capite, seu quaestione precedenti, bona incerta etiam ex opinione Soti sunt restituenda, ergo etiam inuenta: nam in vtriusque est eadē ratio, si quidem certò constat hæc, & illa Dominum habere, licet quis ille sit, ignoretur. Siquidem falsò putat Sotus istiusmodi bona inuenta, facta esse communia: Hæc enim eadē ratione diceret incerta bona facta esse communia. Insuper talia bona inuenta non habentur tanquam vacantia, aut derelicta, aut millia, de quibus statim dicemus ergo sunt necessariò restituenda. Quod si roges cum Soto, cui ea bona sint restituenda ex vi iuris naturalis? Respondetur: in hoc conuenire nos cum Soto, pauperibus esse restituenda solum ex vi iuris humani. Vnde eadem iure possunt hæc bona conuerti in alios vsus necessarios, vel viles Reipublicæ: Sed dicimus etiam ex vi iuris naturalis Reipublicæ conuenire, vel Principi, vt ex eius dispositione distribuantur in vsus, quos iudicauerit Reipublica expedire: nam eo ipso, quod eorum Dominus non apparet post sufficientem diligentiam adhibitam ab eorum inuentore bonorum, in Domino eorumde quaerendo, pertinent ad publici iuris dispositionem, non autem ad priuatam inuentoris auctoritatem. Et hoc dicitur ius naturale, quod etiam vim habet inter Paganos, & Gentiles.

Ex dictis sequitur, quo pacto contrariæ opinionis argumenta facile diluantur. Vnde id, quod habetur *1. q. 3. cap. Multi, ex Hieronymo, & eadem causa, & quaestione capite, si quid, ex Augustino*, furtum esse, inuenta non reddere, non solum est verum, quando Dominus rei apparet, vel quando sufficiens, & idonea diligentia adhibita non est, quod summe fatetur Sotus, sed etiam quando post sufficientem diligentiam adhibitam Dominus rei non comparet.

Primo quaeritur, An inuentori rei perditæ sit licitum pro inuentione præmium aliquod petere, & accipere à Domino rei? Ratio dubitandi est, quia ex lege iustitiae tenetur rem inuentam Domino reddere; sicut pro deposito reddendo,

O

non

non potest aliquid petere is, qui depositum custodiunt: ita etiam nec pro re inuenta restituenda is, qui eam inuenit, licite quippiam postulare. Item in *l. Falsus. §. Qui alienum. ff. de Furtis* aperte dicitur, nihil pro inuentione rei alienæ loco præmij posse accipi.

Sunt duæ opiniones, Prima asserit posse aliquid peti, & accipi licite, sic Hostiensis, quem citat, & sequitur Couarruias in *Regula Peccatum par. 2. §. 3. num. 3.* Secunda opinio nihil asserit posse præmij loco peti, vel accipi: Sic Bartolus, Albericus, Inson, Abbas, Felinus, quos citat Couarruias eo, quem retulimus loco.

Pro hac re primò dicimus, vbi cunq; præcedit pactum, siue promissio de dando aliquo præmio inuentori rei perditæ, tunc non solum est licitum accipere, sed etiam exigere: patet, quia pacta, & promissiones iure naturali in conscientia impleri debent, cum quisque sua voluntate possit se obligare ad aliquid dandum, vel faciendum in gratiam alterius. Ergo si Dominus rei præmium inuentori promisit, in conscientia debet promissum prestare. Quod si promissum non seruat, inuentor in conscientia poterit sibi aliquid loco promissij præmij retinere, si alias in iudicio præmium exigere non licet.

Deinde vbi cunq; est consuetudo dandi aliquid inuentori loco præmij, licitum est inuentori illud accipere, & exigere. Patet, quia consuetudo est laudabilis: vnde, & habet vim pacti, vel legis. Tota igitur difficultas in hoc posita est, vtrum sit licitum accipere, & exigere pro inuentione præmij, vbi non est pactum nec consuetudo aliquid dandi.

Tertio ergo dicimus, licitum esse inuentori aliquid loco præmij petere, dummodo non vi, aut minis exigat, sed tantum precibus petat. Patet, quia preces voluntarium nõ tollunt: ergo si precibus Dominus rogatus aliquid det, donatio est voluntaria.

Quarto, seclusis his casibus, nõ est licitum inuentori aliquid petere, vel exigere: manifestum est, quia ex iustitia tenetur rem inuentam is qui inuenit eam, eius Domino reddere cum sit aliena res, sicut depositum debet reddi eius Domino. Item, quia regula est generalis, non posse me aliquid accipere ab eo, in cuius bonis aliquid facere teneor ex iustitia; sic enim alioqui licitum esset aliquid accipere à Domino rei pro deposito illi reddendo, vel pro restitutione ei faciendâ.

Quæres, quid si Dominus rei, ad redimendâ suam vexationem, aliquid inuentori dedit, cum aliter suam rem recuperare nequeat? Respondetur, ipse quilibet in dando non peccat, quoniam redimit suam vexationem; inuentor tamen illicite, & contra iustitiam petiit, & accipit, quia ex iustitia tenetur à vexatione desistere. Vnde quidquid sic accipit, tenetur restituere danti, eo quod Dominus rei non dedit voluntariè: nisi propter vexationem, quam ex iustitia inuentor tenetur auferre.

Ex dictis soluitur argumentum initio propositum. Nam opinio prima est vera in illis casibus, quos attulimus, in quibus præmium non accipitur pro re inuenta suo Domino restituenda, sed accipitur tanquam præmium propter bonum nuncium rei inuenta.

Quæres itidem, quid si inuentor in re inueniendâ laborauit, & impensas fecit? Respondetur, certum esse apud omnes pro labore, & impensis licite inuentorem exigere, & retinere compensationem; quoniam hæc non sunt debita ex iustitia: vnde sit, vt alicubi sint statuta, vt pro seruis fugiuis inuentis aliquid detur his qui inuenierint, vel capiunt, vel detinent eos, quia in his solet esse labor & impensæ communitæ.

Secundo queritur, An licite inuentor rei amissæ possit sibi tanquam pauper rem inuentam assumere post idoneam diligentiam factam Domino rei non comparante: & an vt sibi reueat, Episcopi, vel confessorij auctoritas necessariò requiratur? Respondetur, in hoc penitus esse dicendum, quod diximus de bonis incertis in

quæstione præcedenti.

An bona vacantia, derelicta, misilia, & permissa restitui debeant.

CAPVT XXVIII

IN hac re breuiter est annotandum, in iure civili ea bona dici vacantia, quæ restant quando quis moritur sine hæredibus. Secundo bona peregrini mortui absque hæredibus, applicari iure civili communi pijs vltibus debent. *Authent. omnes peregrini C. de Communia, de Successionib.*

Tertio notandum, bona morientium laicorum sine hæredibus, intra decimum gradum, & morientium ab intestato, iure civili communi, pertinere ad fiscum Regis, vel Principis. *l. §. Fin. ff. de Iure ffici. §. l. i. §. l. v. vacantia, C. de Bonis vacantib.* De his legendus est Couar. loco supra citato.

Quarto, huiusmodi bona vacantia, si ex vi iuris naturalis loquamur, pertinent ad publicam Principis, vel Communitatis dispositionem; quia eo ipso quod vacantia sunt, ad nullius præuarium Dominium, vltimè pertinent. Et inde factum est iure civili communi, vel statutis Principis, vel Reipublicæ, vt aliquando distribuantur in pios vsus, aliquando applicentur fisco Regis, vel Principis. Atque hinc etiam alicubi mos est, vt eadem quæ dixi bona alicui regulari ordini applicentur.

Quinto notandum, ea bona dici derelicta, quæ Dominus abiicit, vel desertit, sine animo, vel voluntate ea repetendi: quares in iure civili communi extat in *Digestis titulus pro Derelicto. & l. i.* dicitur: [Res quæ pro derelicto habetur, desinit esse Domini, & sic occupantur, vel apprehenduntur.] *Idem dicitur in l. §. Ad legem Rhodiam. §. Si mercis, in fine. & Inst. de Rerum diuis. §. Alia sunt.*

Sed est notandum, non pro derelicto haberi, si quis merces benè compositas iactet in mare causa nauis leuandæ. *ff. Ad legem Rhodiam. l. Qui leuanda. §. l. i. Si quis mercis. ff. Pro derelicto.* Quoniam qui sic merces iactat in mare, si inueniret eas, proculdubio acciperet, & si suspicatus fuerit in quem locum electæ sint, requireret. Item quia perinde est, est ac si quis onere pressus in viam, qua transit, rem aliquam iecerit, vel partem oneris deposuerit, mox cum alijs rebus reuersurus, vt eandem rem gestaret, aut partem oneris depositam tolleret. Idem quoque dicendum est de inuentore rei alicuius ex incendio, vel ruina amissæ: nam restitui debet suo Domino alicui qui tanquam furti reus est, si eam rem accipiat ad retinendum sibi. *l. §. De incendio, vel naufragio.* Idem est dicendum de ijs bonis, quæ de theca, curru, vel plaustrò currente, nõ aduertentibus Dominis, cadunt: si quis enim ea accipiat, debet restituere Domino, *Inst. de Rerum diuis. §. Finali.*

Item est notandum, esse excommunicationem contra eos, qui capiunt bona Christianorum ex naufragio perditâ, & non restituant Domino, cap. Excommunicationi, de Raptoribus. Quæres, an hæc excommunicatio comprehendat eos, qui dicta bona accipiunt bona fide, & animo Respondetur, solum comprehendere eos, qui scienter capiunt, & eos qui licet bona fide acceperint, postea tamen cum sciunt esse bona ex naufragio perditâ, & possunt commodè restituere, sunt in mora restituendi. *Glossa in d. cap. Excommunicationi, & Nauar. cap. 27. num. 118.*

Secundo quæres, An vt quis incurrat huiusmodi excommunicationem, requiratur, vt prius sit monitus restituere? Sunt duæ opiniones: Prima requirit ait monitionem Siluestri verb. *Excommunicatio 7. casu 20. & verb. Naufragium num. ult.* Ita etiam Innoc. Hostien. & Andr. quos citat Siluest. Secunda opinio, & vera est, quæ negat requiri monitionem, sed cum statim atque prædicta bona scienter capit, aut est in mora restituendi incurrit in excommunicationem, vt habetur in *c. Excommunicationi supra citato, & Gloss. ibid. Angelus verb. Naufragium num. ult. Caietanus in Summa. Excommunicatio casu vigesimo tertio. Nauar. cap. 27.*

Quæres tertio, An huiusmodi excommunicatio sit Papæ reseruata? Respond. olim *ex c. Excommunicationi prærit.*

nulli